

УДК 378

ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Іваніга О.В., Прус Н.О.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, кафедра педагогіки, іноземної філології та перекладу, Харків, Україна

Анотація. В роботі проаналізовано важливість формування рефлексивного компоненту майбутніх фахівців в процесі навчання у вищому навчальному закладі. Надано приклади вправ, що сприятимуть розвитку рефлексії на заняттях з іноземної мови.

Ключові слова: вправи, іноземна мова, майбутній фахівець, рефлексія, формування.

Нові засади розвитку освітньої системи зумовлюють появу нових вимог щодо професійної підготовки майбутніх фахівців, які повинні залишатися конкурентоспроможним, вміти швидко адаптуватися до існуючих вимог сучасного ринку праці та прагнути постійного професійного розвитку. Саме тому педагогічна діяльність повинна бути спрямована на розвиток процесів мислення таких студентів. Адже рефлексія, як невід'ємна частина професійної діяльності, дозволяє не тільки регулювати та контролювати своє мислення, а й допомагає встановлювати міжособистісні контакти, забезпечує взаєморозуміння, сприяє цілісності та динамізму внутрішнього життя, допомагає стабілізувати й гармонізувати емоційний стан [1].

Так, стає очевидним, що навчальний процес у вищому навчальному закладі має сприяти формуванню пізнавальної активності майбутніх фахівців, спонукати до постійного самовдосконалення та саморозвитку. Пізнавальна активність, основними показниками якої є ініціативність, енергійність, інтенсивність діяльності, інтерес, старанність, допитливість, самостійність, саморегуляція, воля особистості, напористість у діяльності, цілеспрямованість, творчість, спонукає студентів до освоєння невідомого, нового, що, в свою

чергу, впливає на його ставлення до навчальної діяльності. Студенти стають більш вмотивованими, вони починають розуміти, що професійна компетентність є результатом фахової підготовки, під час якої формуються професійні вміння, навички, розвиваються професійні якості та здібності. Рефлексивна діяльність допомагає студентам проаналізувати власні досягнення та рівень професійної підготовки, зрозуміти основні напрями подальшої діяльності.

Отже, рефлексія «визначається вміннями усвідомлювати свій образ «Я-професіонал», уявляти ідеал фахівця; добирати способи самомотивування до професійної спрямованості особистості, ставити і досягати мету самовдосконалення впродовж життя; розпізнавати власні потенційні можливості, проектувати розвиток власного потенціалу (складання плану особистісно-професійної самореалізації); усвідомлювати вимоги суспільства до професії вчителя, долати власні стереотипи і шаблони, адекватно оцінювати можливі й реальні результати дій». [2]. Рефлексія – це усвідомлення здійсненої або здійснюваної діяльності (навчальної), її типів, способів, ситуацій, що виникають, і т. ін.» [3].

Формування рефлексивного компонента професійної спрямованості майбутніх менеджерів відбувається не тільки під час вивчення дисциплін економічного циклу, але й на заняттях з іноземної мови. Так, під час вивчення іноземної мови можна запропонувати цілу низку вправ, що формуватимуть уявлення про себе як професіонала, сприятимуть змінам професійних стереотипів мислення, розвиватимуть творче нестандартне мислення.

Вправа 1. Студенти готують таблиці-списки необхідних професійних якостей, що

повинен мати менеджер, та записують їх у колонку «Ідеальний образ», а з неї переносять в колонку «Мій образ менеджера». Таким чином, майбутні менеджери мають змогу розвинути не тільки іншомовну комунікаційну компетентність, а й провести самоаналіз та самооцінку власних професійних якостей, зробити відповідні висновки.

Вправа 2. Важливим елементом рефлексії людини є адекватність її самооцінки, що залежить від збігу думок про себе і зовнішніх характеристик оточення та виявлення себе в наслідках діяльності. Для обґрунтованої професійної самореалізації необхідно, щоб професійні вимоги, уявлення про професію збігалися з можливостями людини, об'єктивними знаннями про себе. [2]. Так, можна запропонувати пройти тест на визначення самооцінки, після чого організувати дискусію та обговорити важливість адекватного самосприйняття для подальшої професійної самореалізації.

Вправа 3. Написання творів та есе на тему «Я – справжній фахівець», підготовка презентації «Ідеальний менеджер».

Вправа 4. Гра «Вгадай професію». Команд повинні представити свого працівника-професіонала, не називаючи його професію, за такою схемою: зовнішній вигляд, мовленнєва компетенція, особливості невербальної комунікації (жести, хода, міміка, посмішка, вираз обличчя), персональні характеристики, соціальні характеристики (місце проживання, меблі, машина; модель його рольової поведінки). Інші мають здогадатися, про яку професію йдеться. Цінним у цій вправі є те, що студенти мають можливість зробити висновок про існування в соціумі певних стереотипних уявлень щодо представників окремих професій та рис і якостей, що їм притаманні.

Вправа 5. Одним з цікавих видів інтерактивної роботи зі студентами, що сприяє розвитку критичного мислення, здатності аналізувати та робити висновки, є «Дерево рішень». Студенти формують групи з однаковою кількістю учасників. Кожна група обговорює суперечливе твердження «Менеджеру-професіоналу не обов'язково

мати всі бажані якості, але вкрай необхідно створювати враження, що він ними володіє» та записує свої думки. Потім групи обмінюються записами, аналізуючи інформацію, додають свої думки та проводять порівняльний аналіз усіх відповідей.

Таким чином, можемо зробити висновок, що рівень можливостей особистості багато в чому залежить від її рефлексивності, стратегією розвитку якої є включення студентів у процес самоаналізу. адже рефлексія може відбуватися на рівні усвідомлення психічних процесів та засобів оптимізації пізнавальної діяльності, аналізу моральних вчинків та соціальних ролей, що створює сприятливі умови для самоактуалізації особистості. Вона спрямована на самопізнання, самовдосконалення особистості та є провідним механізмом, який визначає процес професійного становлення майбутнього менеджера.

Література

1. Корольова І. І. Професійна рефлексія як чинник фахового становлення особистості майбутнього менеджера освітньої галузі / І. І. Корольова // Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 72(1). – С. 106-110.
2. Левченко Я. Е. Особливості впровадження педагогічної технології формування рефлексивного компонента професійної спрямованості особистості майбутнього вчителя / Я. Е. Левченко // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2014. – Вип. 17. – С. 80-84.
3. Малихін О. В., Гриценко І. С. Формування загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей: монографія / О. В. Малихін, І. С. Гриценко. – Київ видавництвоТОВ «НВП«Інтерсервіс», 2015. – 492 с.

Автори

Іваніга Орина Валеріївна, старший викладач, Харківський національний економічний університет (oryna.ivaniga@gmail.com)

Прус Наталія Олексіївна, доцент, Харківський національний економічний університет (prysnat@gmail.com).

